

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrtletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II.

LJUBLJANA, 27. avgusta 1925.

Stev. 30.

Svetovni položaj in delavsko gibanje.

V zadnji številki smo dejali, da mora proletarijat vedno poznati svetovni položaj, da more voditi svoje gibanje v pravilno smer.

Zato bomo v današnji številki nadaljevali s poročilom o mednarodnem položaju.

Marksizem je teorija svetovnega proletarskega razrednega boja. Vendar vprašanje taktike v raznih situacijah ni rešeno v sami marksistični teoriji, kajti taktika izhaja iz izkušenj v raznih časovnih dobah. Danes vsak proletarec razmišlja o hitrosti proletarskega osvobodilnega boja. Leta 1918/20 smo vzpričo ruske revolucije mislili vsi, da se bo zelo hitro izvršilo proletarsko osvobodjenje v vseh deželah. In mnogo jih je razočaranih nad tem, da si po 8 letih po izbruhu ruske revolucije še ni priboril proletarijat v nobeni drugi deželi politične in gospodarske svobode.

Do tega ni prišlo, ker je v nekaterih državah prišel kapitalizem do sape, kakor smo že zadnjič dejali. In v takem položaju radi izgubijo nekateri v svoji nepotrpežljivosti — ravnovesje: eni kar neprestano napovedujejo „neizogibno“ katastrofo kapitalizma in vsak trenutek naštevajo za to dokaze — ko se pa izkaže njihovo prorokovanje za zmoto, pa proglase vso dotedanjo proletarsko politiko za napačno in se zaletijo v drug ekstrem (skrajnost); drugi zopet pa si ne morejo kaj, da ne bi oboževali stabilizacijo kapitalizma kot vedno in hočejo še druge prepričati v usodno zablodo — da kapitalizem „ozdravlja“ z brzino brzovlaka. Niti prvi, niti drugi ekstremisti nimajo prav.

Kajti resničen položaj je ta-le: Buržuazija je prišla do sape. Ta pavza traja dalje, kot smo mislili, čeprav je 3 do 5 let malenkost v zgodovini. Nekatere države so si uredile valuto (vrednost denarja). In oboževalci stabilizacije kapitalizma so n. pr. za časa ureditve angleške valute že kričali: Glejte, kako je angleški kapital trden! — A v resnici vidimo, kako ta angleški kapital danes pretresajo angleški delavci in kolonialni narodi. Navajamo ta primer za dokaz, kako dvomljivo in slabo je to „ozdravljenje“ kapitalističnega bolnika.

Na polju svetovne politike vidimo sledeče: Nasprotstva med poedinimi kapitalističnimi državami se poostrujejo, tako med Ameriko in Anglijo; daljnji vzhod (Kitajska), prednja Azija, kolonialni narodi severne Afrike se vedno odločneje upirajo francoskemu in angleškemu imperializmu. Istočasno se utrjuje unija sovjetskih republik.

Anglija je glavna sovražnica sovjetske unije. Ona hoče tudi Nemčijo na vsak način vpreči v protisovjetski voz. A kaj se dogaja v notranjosti Anglije med tem, ko se ona na zunaj tako napihuje? Vedno bolj jo ogrožajo upori kolonialnih narodov in dominijonov, gibanje v Kitajski posebej in hitro radikaliziranje angleškega delavskega gibanja. Razen tega razburja konservativno angleško vladno naraščajoča brezposelnost. Konservativna Anglija počiva torej na — vulkanu. Političen položaj v državi se je tako poostiril, da se gre le za alternativo: ali konservativna ali delavska vlada. Če padejo konservativci,

ne pride na njihovo mesto nihče drugi kot delavska stranka.

Kaj lahko torej ugotovimo na podlagi vsega tega: na nekaterih frontah ni takih bojev, kot so bili l. 1918/20 in l. 1923 v Nemčiji. Zato je pa živahnejše gibanje in prodiranje na drugih frontah. Svetovni položaj v splošnem je torej ostal objektivno — napet, čeprav je na nekaterih frontah začasno zatišje.

Iz tega izhaja za proletarijat raznih dežel taktika, ki mora ponekod računati s hitrejšim razvojem razrednega boja, drugod pa mora proletarijat računati s počasnejšim tempom. Torej ni nikjer niti najmanjšega povoda za črnogledost. Bojevna proletarska taktika je povsod v veljavi.

Pri nas v Jugoslaviji in na Balkanu vlada sicer poostrena reakcija. Ali često je najhujša reakcija znak za slabost reakcionarcev. V takem položaju moramo ohraniti ravnovesje. Stvarnost, kritična ostrina, neustrašenost, žareči srd in hladen razum napram nasprotnikom, velika potrpežljivost napram drugače mislečim delavcem, zbiranje neorganiziranih v strokovne zveze, podrobno delo na deželi in v obratu — to so naloge vsakega razredno-zavednega proletarca v takem položaju. Naučiti se moramo poleg neobhodno potrebnega podrobnega dela delati istočasno za uresničenje naših vzvišenih ciljev. Na ta način bomo postali kos vsakemu izpremenjenemu, poostrenemu položaju.

Brez dvoma je v takem položaju nevarnost, da se povečajo med delavstvom desničarska stremjenja. Če se bomo držali gorenjih nalog, bomo lahko taka stremjenja v kali udušili. Treba je le vztrajnega, trdovratnega, potrpežljivega dela med delavci v tovarnah in kmeti na polju.

Naša politična linija ostane torej v splošnem stara, kakor smo ostali vdani proletarski stvari. Prilagoditi se novemu položaju, živeti se v nove razmere — to ni nikak oportunitizem, ampak to je ravno marksizem, ki zahteva v taktiki vedno prožnost in istočasno ohranitev čistega programa.

Do zmage imamo še težko pot. Pot prol. osvobojenja je trnjeva. Zato marsikateri malodušnej in — koristolovec omahne. Na naši poti se je pokazala marsikatera ovira, ki je prej nismo videli. Včasih smo mislili, da bomo najdalj v petih letih na cilju. Marširali smo, pa smo videli, da je pot daljša. Včasih smo se morali tudi umakniti zato, da smo mogli nadaljevati pot.

Korakali bomo dalje. Odstranili bomo ovire, premagali težkoče. Naša smer pa ostane neomajna, kot je neomajna naša volja in naš cilj: osvobojenje vsega delovnega človeštva.

Prihod Radiča na vlado.

Anglija že nekaj stoletij zatira in izkorišča Irsko.

Razne politične struje irskega naroda so se upirale nasilju in zasužnjevanju. Radi tega so morali voditelji Ircev pretrpeti ječe, internacije, prognanstva. Skupno trpljenje, skupne muke in skupne misli so jih še bolj utrdile v boju proti angleškemu imperializmu.

Irci so razširili bojovno podlago na gospodarskem, industrijskem, političnem in vojaškem polju.

V času, ko je bil angleški imperalizem oborožen do zob, l. 1916 je prišlo do velike irske, takozvane dublinske (izgovori döblinske) vstaje. Vse politične struje Irske so se tedaj združile. Eden voditeljev te vstaje je dejal: „Mi ne bomo uspeli v svojem neposrednem cilju, ali moralni efekt bo po vsem svetu ogromen in naša akcija bo najslavnejša stran v irski zgodovini.“ In tako je tudi bilo. Angleži so postrelili voditelje vstaje — ali dvignil se je ves irski narod na še odločnejši nacionalen in socialen boj proti Angliji.

Tako so se borili Irci. Kaj pa Radič, voditelj Hrvatov? Od l. 1918 je hrvaško nacionalno gibanje šlo skozi nekoliko različnih stopenj, dokler ni doživelo v zadnjem času popolnoma nove zgodovinske stopnje.

Na čelu tega hrvaškega gibanja je bila HRSS, velika opozicijska stranka, ki je uživala vsestransko zaupanje hrvaških kmečkih množic. Vodja te stranke je bil Stjepan Radič.

Nekoliko let se je borila ta stranka — sicer mirotvorno — za neodvisno republikansko Hrvatsko. Njen voditelj Stjepan Radič je napadal monarhiste, militariste (katere je nazival „sabljače“), radikalsko korupejijo in batinaše. Zahteval je hrvaški parlament in hrvaško vojsko.

V tem boju je prišel v tak konflikt z beograjsko vlado — da je ona napovedala obznanje, Radiča pa zaprla.

Radič zna dobro govoriti, ali ne zna dobro misliti in ne ve, kaj hoče. Neodločen je in bojazljiv. Še bolj neodločno je bilo ostalo vodstvo stranke. Radikalni so ga pustili razmišljati v zaporu — dokler ni pomislil na sklenitev „sporazuma“ z monarhijo in radikali.

Radič je prej na vseh shodih stalno in slovesno poudarjal, da njegova stranka ne bo odnehala od boja za: mirotvorno, človečansko, kmečko hrvaško republiko. Skoro sedem let je zbiralo HRSS Hrvate pod temi parolami. Radič je šel na Dunaj, v London, v Moskva in oznanjal vsemu svetu svoj „mirotvorni“ človečanski nauk.

In po 6 mesecih zapora pride „sporazum“. Kak sporazum? Pod sporazumom se smatra, da oni, ki je vladal, pristane na glavne zahteve onega, ki se je boril proti takemu načinu vladanja.

Na kaj so pristali radikali? Na nič. Radikalni govorijo in stalno ponavljajo Radičevcem v oči: *Mi ostanemo pri svoji dosedanjji politiki, na temelju centralistične vidovdanske ustave, mi ne damo majati temeljev naše oblasti.*

In Radičevci se odrekajo vsej svoji preteklosti, pljujejo nanjo in pravijo: pa vsa naša sedemletna politika je bila le šala, je bila le prevara, s katero smo prišli končno v — beograjsko radikalsko vlado. — To je smisel vseh sedanjih gostobesednih Radičevih govorov.

Tako sramotnega konca menda še ni doživela nobena stranka v zgodovini.

In pri nas poveljuje to kapitulacijo „Nar. Dnevnik“ in Pucelj-Prepeluhov „Kmetijski list“. In vabijo klerikalce v svoj objem. In objeli se bodo vsi ti, ki so zavajali ljudske množice od vsega početka. Radikalska „porodica“ ploska.

Ali bodo delavci in revni kmetje še sledili onim, ki so jih tako izdali? Ali bodo sledili Slovenci onim, ki odkrito izjavljajo, da je skleda radikalske leče več, kot interesi celega naroda? Ali

V Angliji je v strokovnih organizacijah združen proletarijat približno velikansko zmago nad buržuazijo. Angleška buržuazija trepeče pred delavsko močjo. Jugoslovanski proletarijat pa biča njegova razdrobljenost in neorganiziranost. Delavci, železničarji, rudarji, kovinarji, vsi proletarci Slovenije, stopajte v enotne strokovne organizacije, utrdite svojo proletarsko fronto in zmagali boste, kakor zmagujejo angleški sodrugi.

bodo prevzeli nase vso sramoto kapitulacije?

Delavci in kmetje se bodo izučili iz tega in se bodo strnili v svojo zvezo proti izdajalcem interesov delovnega ljudstva, za svobodo delavcev in kmetov, za suverenost vseh narodov.

Mesto amnestije - 2 leti težke ječe za mladega delavca!

Vladino časopisje piše stalno o amnestiji političnih krivcev, da bi s tem prepričalo delovno ljudstvo, kako svobodno mu prinaša Rr „sporazum“.

V resnici ječe vsi proletarski borci še nadalje v zaporih. V Ljubljani so morali sodrugi stopiti v gladovno stavko, da so po šest mesecih preiskovalnega zapora dobili — obtožnico.

20. julija je bil pred ljubljanskim sodiščem proces proti 24letnemu delavcu Viktorju Kokalj iz Litije in je bil obsojen radi razširjanja nekkih prvomajskih letakov na dve leti težke ječe po zakonu o zaščiti države.

Vladni listi vse to zamolčujejo, da ne bi prišlo v javnost. To je razumljivo, to je stara taktika buržuazije. O vsem tem pa tudi skrbno molči „opozicijski“ klerikalni „Slovenec“. Edino „Slov. Narod“, najreakcionarnejše slovensko glasilo, je napravil to slabo usiugo Rr-erjem, da je poročal o procesu, v katerem poročilo se seveda veseli take obsodbe „Leninovega apostola“, kakor nazivlje Kokalja.

Radičevci so torej ohranili režim zakona o zaščiti države. Proti delavskemu razredu so enotne vse meščanske stranke brez izjeme.

Kdaj bo pa delavstvo nastopilo kot en mož proti buržuaziji?

Plenum CRSOJ-a za zedinjenje strokovnega gibanja.

(Poročilo o plenumu z dne 16. in 17. t. m.)

Seja se je vršila v društveni sobi org. grafičnih delavcev. Zanimanje za sejo je bilo med beograjskimi sodrugi veliko. Oba dneva in pozno v noč so postajali na dvorišču in pričakovali novice, ker vsled majhnega prostora niso mogli vsi prisostvovati kot gostje. To zanimanje je razumljivo, ker CRSOJ je v teku zadnjih treh let poskusil vse, da pride do strokovnega zedinjenja. Burno je bil pozdravljen predsednik grafičarjev sodr. Jošt, ki je v svojem pozdravnem govoru naglasil, da delavstvo, organizirano in neorganizirano težko pričakuje trenutka, ko se boste dve strokovni organizaciji združili v eno centralno inštanco, ter da se bo delavstvo borilo skupno potom razrednega boja za odpravo bede in zatiranja od strani kapitalističnega razreda.

Delegatov iz posameznih pokrajin in savezov je bilo po ugotovitvi verifikacijskega odbora 28, mnogo pa jih je bilo, ki so prišli iz daljnjih krajev samo v informativne svrhe, da slišijo in vidijo na svoje oči, kako daleč so že dospeli razgovori med CRSOJ ter GRS. Dnevni red je bil v glavnem

Ujedinjenje. V debati, v kateri so se udeleževali vsi delegati, se je ugotovilo, da večina IO ni delala v smislu statuta CRSOJ. Nadalje, da se akcijski odbor ni držal danih mu navodil od naših forumov ter se ni oziral na princip proletarske demokracije, ter je brez dovoljenja strokovnih inštant in plenuma sklical z letakom strokovni kongres, ki naj bi se vršil v dnevih 26., 27. in 28. septembra tega leta, določil referente k posameznim točkam dnevnega reda, ne da bi se te sodruge poprej vprašalo za njihovo mnenje, medtem ko je plenum GRS, ki se je vršil zadnje dni julija ter dal polnomočje svojim delegatom v akcijskem odboru za nadaljnje delo. Naša delegacija, obstoječa iz ss. Stankoviča, Petakoviča in Bukviča je bila od plenuma CRSOJ-a za tako zedinjevalno delo tudi obsojena, ker za to ni imela mandata. Ti trije so zakrivali zavlačevanje zedinjenja.

Vsi delegati so naglašali, da je treba idejo zedinjenja popularizirati med maso, po podružnicah, ter na konferencah posameznih savezov, ker ta velika ideja ne more biti delo nekotnih tednov, pa tudi ne par posameznih sodrugov.

Propadel je predlog s. Bude Milatinoviča z vsemi glasovi proti dvema, da naj se izvoljenim slovenskim delegatom odvzame pravico prisostvovanja in mandat na plenum. *Sodr. Makuc* je pojasnil težko stališče slovenskega delavca v boju proti reakciji in izjemnim zakonom. Vsaka možnost tudi za delovanje strok. organizacij je bila ukinjena že lansko leto po prvotnih dogodkih v Trbovljah. Od takrat naprej se nam ni posrečilo obnoviti nobene neodvisne strok. organizacije. Saj policija je prepovedala še celo pevsko društvo, češ da je to komunistično. Nešteto sodrugov tiči po ječah brez vsake obsodbe. PP režim je brez usmiljenja v roki z delodajalci zmetal na cesto polno delavcev, ki so se borili proti nasilstvu in krivici. Tako je Trboveljska premožljiva družba vrgla po zadnjem štrajku čez 1200 delavcev razrednih borcev na cesto. Ili so morali iz kapitalistične „domovine“ s trebuchom za kruhom v Francijo, ker niso hoteli kloniti pred buržuazijo. Delavci so se pri nas sami zedinili od spodaj gor. Ni to delo posameznika, temveč skupno delo zavodnih delavcev. Strokovno zedinjenje je pri nas izvršena stvar. Vsak sodrug pa ve, da tvorimo v skupni strokov. organizaciji *levo krilo*, ki se bo udeleževalo na principu svobodne kritike in proletarske demokracije v strokovnem gibanju. S tem, da smo se zedinili na podlagi razrednega boja in proletarske demokracije nismo *idejno* postali Amsterdamski, niti nismo klonili pred njimi, ampak

pokazali smo proletariatu cele Jugoslavije vzgled zdravega zedinjenja. Izven Slovenije je delavstvo ohranilo svoje legalne neodvisne strok. organizacije. Zato gre tu zedinjenje naprej v drugi obliki. Izvršilo se pa bo to zedinjenje ne samo v Jugoslaviji, ampak po vsem svetu. Mi bomo vedno podpirali levo krilo. Delegati so odobrvali ta izvajanja s. Makuca.

V glavnem sta podala poročilo ss. Stojan Stankovič in Laza Stefanovič, prvi v imenu akcijskega odbora in večine IO, drugi pa v imenu manjšine istega. Obojestransko je bila kritika ostra ali stvarna, slišalo se ni brezpotrebni trz, operiralo se je samo s argumenti in dokazi.

Spopolnil se je pomanjkljivi izvrševalni odbor CRSOJ-a z novimi silami, ki dajejo garancije za uspešno delo v bodoče.

Izvolila se je nova delegacija za pogajanja z GRS in sicer iz ss. Kaljeviča, Stefanoviča in Manojloviča.

Nova delegacija je bila izvoljena na podlagi sledeče resolucije:

Resolucija o pogajanjih med GRS-om in CRSOJ-em.

Pogajanja, ki so se vršila med izvrševalnimi odbori centralnih inštant na podlagi platforme CRSOJ-a od 9. aprila t. l., so dajala nado, da se bo vprašanje strok. zedinjenja popolnoma in hitro rešilo.

Ali nenadno pismo izvrš. odbora GRS-a z dne 15. junija je trenutno zatemnilo gornje nade, ker se s tem pismom stavi za pogoj za nadaljnja pogajanja gotove ultimativne zahteve, kot n. pr.: priznanje socialistične stranke, sprejem dunajske resolucije amsterdamske internacionale in da morejo priti v vodstvo zedinjenega strok. gibanja samo ljudje, ki stoje na podlagi te dunajske resolucije. To pismo IO GRS-a je povzročilo krizo v zedinjevanju strokovnih organizacij.

Večina izvrševalnega odbora (= IO) CRSOJ-a na žalost ni bila kos svoji nalogi, da z odločnim in jasnim stališčem vrne celo vprašanje na pravo pot, s tem da bi odbila poskus GRS-a, da zaokrene s poti, po kateri je šla dotlej stvar zedinjenja. Mesto da bi pokazala nevarnost, v katero je GRS s temi ultimativnimi zahtevami spravil vprašanje zedinjenja, se je večina IO CRSOJ-a v svojem odgovoru z dne 26. julija spuстила v nepotrebno diskusijo o vprašanjih, ki niso bila sporna ali ki sploh nimajo zveze z vprašanjem strok. zedinjenja v Jugoslaviji. Na ta način je ostala odprta kriza zedinjenja.

Plenum CRSOJ-a z zadovoljstvom ugotavlja, da resolucija plenuma GRS-a

z dne 6. avg. opušča ultimativne zahteve od 15. jul., da prehaja preko nepotrebne diskusije z večino IO CRSOJ-a in da torej predstavlja brezdvomno znaten korak na poti likvidacije te krize v smislu povrnitve na platformo CRSOJ-a od 9. aprila, na podlagi katere so se začela pogajanja za zedinjenje.

Plenum CRSOJ-a, dosleden svoji politiki združevanja in okrepljevanja prol. sil, izjavlja: Resolucija plenarne seje GRS-a od 6. avg. daje možnost, da se pogajanja za zedinjenje nadaljujejo, in določa v delegacijo sodruge: Kaljeviča, Stefanoviča in Manojloviča, ki naj takoj stopijo v stik z delegacijo GRS-a za nadaljevanje dela na zedinjenju v smislu sklepov plenumov CRSOJ-a in GRS-a*.

Mi pozdravljamo delo plenuma CRSOJ za strokovno zedinjenje. S tem plenumom so se ozdravile razmere tudi v samem CRSOJ-u. Prejšnja večina, ki smo jo mi večkrat napadali v našem listu (pa tega ljudje okrog „Org. Železničarja“ *nočejo* razumeti), je propadla s svojim skrajnim oportunistom na tem plenumu. Zato bo šlo tem laže in pravilneje od rok strokovno zedinjenje. In v tem znamenju bo zmagal proletarijat Jugoslavije.

Rr vlada in Slovenci.

V kakšnem položaju so se znašli Slovenci po sporazumu radičevcev z radikali?

Danes je še težko narisati jasno sliko položaja, v katerem se nahaja Slovenija v Jugoslaviji, in momentov, ki ustvarjajo in stopnjujejo pri nas nezadovoljnost proti obstoječemu režimu ter narodnostno vprašanje. Toda, kdor hoče dobiti vsaj približen pojem o razvoju gospodarstva v Sloveniji, temu priporočamo, da si prečita delo Milivoja Saviča, načelnika ministrstva trgovine in industrije, ki je izšlo v treh debelih zvezkih po 350 do 600 strani z naslovom „Naša industrija zanati“ (rokodelstva). Savič je tipičen predstavitelj arbskega imperializma. On niti najmanj ne prikriva gospodarskih tendenc do svojih sorojakov, temveč jih izpoveduje z vso batinaško odkritosrčnostjo. Po njegovih načrtih se mora vsa industrija, ki služi, ali ki bi lahko služila obrambi države („narodni odbrani“) preseliti iz Slovenije v Srbijo ali pa v Bosno. Sem spadajo predvsem železne topilnice in tovarne na Jesenicah, v Guštanju in Mariboru; kemične tovarne v Rušah, Mariboru, Ljubljani, Celju itd.; tvornica smodnika in razstreliv v Kamniku, tovarne celuloze, tkalnice itd. itd. Na jug, v center države se ima prenesti zlasti „dragocena kvali-

ficirana delovna sila“. Toda ne samo to: v obmejnih krajih se ne sme dovoljevati naseljevanja nobenih takih tovaren, ki so količkaj v zvezi z vojnimi potrebščinami. V Fali pri Mariboru imamo elektrarno za 45 tisoč konjskih sil. Ta elektrarna je po Saviču skoro neporabna za vojno industrijo. Njeno strujo je treba izpeljati v notranjost dežele, v gore in tam napraviti tovarne. Te tovarne pa naj imajo kalorične (vroče) rezerve, ker sovražnik vsak trenutek lahko uniči centralo. Končno pa je industrija v Sloveniji sploh nesreča za državo, vsaj gotova industrija, ker s svojo konkurenco onemogoča močnejši razvoj industrije v Srbiji in v Bosni, ki je za državno obrambo potrebna in pred sovražnikom zavarovana.

Pripomniti moram še, da si je trgovinsko ministrstvo — skoro gotovo po iniciativi g. Saviča — že leta 1923. (pri zakonu o budgetu ali dvanajstih) hotelo pridržati izključno pravico za podeljevanje vseh novih koncesij za vsa nova podjetja v Sloveniji.

Toda srbski buržuaziji niti potreba ni, nasilno preseljevati našo industrijo v Srbijo in Bosno. Ona jo lahko s svojo finančno politiko prisili, da se sama preseli, odnosno propade — in na to se faktično tudi že dela (deflacijska politika).

Poleg tega pa ne smemo pozabiti, da ima Bosna, v takozvani Bosanski krajini, ogromne sklade železne rude. Dalje ima Bosna svoj premog in znatne vodne sile. Država bo to industrijo po Savičevem načrtu z vsemi silami podpirala, medtem ko ne bo imela prav nobenega interesa na industriji v Sloveniji. Čimbolj bo napredovala gospodarska konsolidacija v Jugoslaviji, čimbolj se bo dvigala konjunktura, tembolj bo trpela in propadala na meji stoječa Slovenija.

Te navarnosti pa bomo vedeli še-le tedaj prav ceniti, če pomislimo, da je Slovenija poleg Vojvodine, ki — mimo grede povedano — prihaja v isti položaj kakor Slovenija, najbolj industrializirana dežela v Jugoslaviji. V Sloveniji imamo 35% prebivalstva zaposlenega izven poljedelstva, medtem ko na Hrvaškem in na Balkanu komaj 15%. Naše poljedelstvo pa je prava „tovarna proletariata“. V sled skrajno krivične razdelitve zemlje in naših poljedelskih razmer smo imeli Slovenci že do sedaj največji odstotek izseljencev med vsemi narodi v Evropi. Izseljevanje Slovencev iz Slovenije v minulem letu znaša skoro eno tretjino vseh izseljencev iz Jugoslavije. Propad naše industrije in političen pritisk, ki bo potreben novi vladi, da izvede svoje tozadavne načrte, pa bo postal naravnost katastrofalen za Slovenijo. Tisoči slovenskih delavcev in kmetov bodo morali vzeti palico v roke in si iskati kruha izven Slovenije.

Toda — poreče kdo — s tem prihaja

V. I. U.:

Socializem in pravica narodov do samoodločbe.¹

(Teze.)

1. Imperializem, socializem in osvobojenje zatiranih narodov.

Imperializem je najvišja stopnja razvoja kapitalizma. Kapital je v naprednih deželah prenestel meje nacionalnih držav, postavil monopol mesto konkurence in ustvaril vse objektivne predpogoje za uresničenje socializma. Imperializem silni množice v odločilen boj, s tem da v ogromnem obsegu poostruje razredna nasprotstva, slabša položaj množic i v gospodarskem pogledu — trusti, draginja — i v političnem: naraščanje militarizma, vedno pogostejše vojne, povečanje reakcije, utrjevanje in širjenje nacionalnega zatiranja in kolonialnega ropanja. Zmagoviti socializem mora nujno uresničiti popolno demokracijo in dosledno temu ne samo izvesti popolno enakopravnost narodov, ampak tudi udeleževati pravico do samoodločbe zatiranih narodov, t. j. pravico do svobodne politične odcepitve. Socialistične stranke, ki slej ko prej ne dokažejo z vso svojo delavnostjo, da bodo osvobodile zatirane narode in uredile svoje odnose napram njim na podlagi svobodne zveze — a svobodna zveza je lažnjiva fraza brez svobode odcepitve — take stranke bi izvršile izdajstvo nad socializmom.

2. Socialistična zmaga in boj za demokracijo.

Socialistična bojovna zmaga ni en čin, ni ena bitka na eni fronti, temveč je cela doba poostrenih razrednih spopadov, dolg niz bitk na vseh

frontah, t. j. v vseh vprašanih ekonomike in politike, bitk, ki se morejo končati le z ekspropriacijo buržuazije. Osnovna napaka bi bila — misliti, da more boj za demokracijo odvrniti proletarijat od socializma, ali prikriti, zasenčiti socializem itd. Nasprotno, kakor je nemogoč zmagoviti socializem, ne da bi uresničil najpopolnejše demokracije, tako se proletarijat ne more pripraviti za zmago nad buržuazijo, ne da bi bojeval vsestranskega, doslednega, revolucionarnega boja za demokracijo.

Nič manjša napaka ne bi bila — brisati eno od točk demokratskega programa, n. pr. o samoodločbi narodov, češ da se je pod imperializmom „ne da uresničiti“, ali da je „iluzorna“. Trditev, da se pravice do samoodločbe narodov ne da uresničiti v mejah kapitalizma, moremo pojmovati ali v absolutnem, ekonomskem, ali v pogojnem, političnem smislu.

V prvem slučaju je ta trditev osnovno teoretično napačna. Prvič, se v takem smislu pod kapitalizmom ne da n. pr. udeleževati delavskega denarja ali uničenja kriz i. p. Popolnoma netočno je, da se *tudi* ne da uresničiti samoodločbe narodov. Drugič, že celo en sam primer odcepitve Švedske od Norveške v 1905. l. zadostuje, da se ovrže „neuresničljivost“ v takem smislu. Tretjič, bi bilo smešno zanikati, da se pri neveliki izpremembi medsebojnih političnih in strateških odnosov n. pr. Anglije in Nemčije da danes ali jutri popolnoma „uresničiti“ stvarjenje novih držav — poljske, indijske itd.² Četrty, finančni kapital v svojih stremljenjih k ekspanziji bo „svobodno“ kupil in podkupil najsvobodnejšo demokratsko in republikansko vlado ter izvoljene uradnike katerekoli, četudi „neodvisne“ dežele. Gospodstva finančnega kapitala, kot tudi kapitala sploh se ne da odstraniti z *nobenimi* izpremem-

² To je bilo pisano l. 1916. Medtem je nastala poljska država.

bami na polju politične demokracije; a samoodločba se popolnoma in izključno nanaša na to polje. Ali to gospodstvo finančnega kapitala niti malo ne uničuje pomena politične demokracije, kot bolj svobodne, široke in jasne *oblike* razrednega zatiranja in razrednega boja. Zato obstoje vsa razmotrivanja o „neuresničljivosti“ v gospodarskem pogledu ene od zahtev politične demokracije pri kapitalizmu — v teoretično netočni opredelitvi splošnih in osnovnih odnosov kapitalizma in politične demokracije v splošnem.

V drugem slučaju je ta trditev nepopolna in netočna. Kajti ne samo pravica narodov do samoodločbe, temveč vse korenite zahteve politične demokracije so „uresničljive“ pri imperializmu le nepopolnoma, spačeno in v vidu redke izjeme (n. pr. odcepitev Norveške od Švedske 1905. l.). Zahtevanje takojšnjega osvobojenja kolonij, kar zahtevajo vsi revolucionarni socialdemokrati, je tudi „neuresničljivo“ pri kapitalizmu brez cele vrste zmagovitih revolucionarnih bojev. Toda iz tega v nobenem slučaju ne sledi, da bi se socialdemokrati odpovedali neodložljivemu in najodločilnejšemu boju za vse te zahteve — taka odповed bi šla samo na roko buržuaziji in reakciji — ampak, nasprotno, neobhodno je potrebno formulirati in izvajati vse te zahteve ne reformistično, temveč bojovno; ne se zadovoljevati s parlamentarnimi nastopi in besednimi protesti, ampak uvajati množice v aktivno delo, širiti in razžigati boj izza vsake korenite demokratske zahteve do odkritega nastopa proletariata proti buržuaziji.

Povečanje nacionalnega zatiranja pod imperializmom zahteva od socialdemokratov ne odpoved od utopičnega boja (kakor pravi buržuazija) za svobodo odcepitve narodov, temveč nasprotno — povečano izkoriščanje konfliktov, ki nastajajo *tudi* na tej podlagi, kot tudi povodov za aktivno nastopanje množic. (Dalje pril.)

¹ Pisano l. 1916.

tudi lep del hrvaške industrije v nevarnost, kakor n. pr. železna in kemična industrija v Varaždinu, Osijeku, Karlovcu, na Sušaku in končno tudi v Zagrebu samem — in kako to, da Hrvatje tega ne vidijo? Gotovo prihaja vse to v nevarnost, toda da hrvaška buržuazija tega danes še ne vidi in ne čuti, je to ravno tako naravno, kakor če tudi slovenska buržuazija še ne vidi in ne čuti nevarnosti, ki ji preti s te strani. Vzrok tiči namreč v tem, ker je skoro vsa težka in kemična industrija, tako na Hrvaškem kakor tudi pri nas, v rokah tujih državljanov, ali pa vsaj nehrvaško in neslovensko govorečih jugoslovanskih državljanov. Hrvaška in slovenska buržuazija nastopata danes z malimi izjemami še samo kot trgovci in posredovalci tujega kapitala in tem je vseeno, s kakšnim blagom trgujejo in za kateri kapital posredujejo. Ravnotako je tudi finančnemu kapitalu — bankam — vseeno, kje nalagajo svoje kapitale, v Sloveniji, na Hrvaškem ali pa kje v Bosni ali v Makedoniji. Kjer so njihovi kapitali pred sovražnikom bolj zavarovani, tam jim je ljubše. Samo tako si moremo razložiti, zakaj gre skoro vsa slovenska in hrvaška trgovaška buržuazija roko v roki s srbskimi radikali in zakaj ni avtomatično orientirana. Trgovec in agent rabita veliko državo; brez notranjih mej in omejevanj in s koliko mogoče enotnim zakonodajstvom — ter s trdo pestjo, ki potlača delavca in kmeta ter ga prisili k pokorščini.

Druga je z delavcem in kmetom. Ta dva bosta, vsled definitivne orientacije naše industrije na Balkanu, silno udarjena. S pomočjo radičevcev bodo radikali mnogo lažje izvedli svoj program. S to koalicijo se bo preneslo vse gospodarsko (in seveda tudi politično) težišče definitivno na jug. Jugoslavija postaja s tem eminentno balkanska država in njen trgovski in politični cilj postane končno veljavno Solun. Radičev popust v vojaškem vprašanju je pečat na programu te nove politike.

Tako postaja Slovenija, ki je bila prej pot in eminentno torišče srednjeevropske trgovine in industrije, navadna obmejna provinca Jugoslavije, „deveta rupa na sviralu“, ali po naše, peto kolo pri vozu, ki bo imela za Jugoslavijo samo še toliko pomena, kolikor so vredne njene visoke gore v vojni strategiji za obrambo Balkana. Torišča bodočih vojn.

Ta jasna dejstva pa moramo soupoštevati, kadar govorimo o politični in gospodarski konsolidaciji Jugoslavije. Ne dvomno bo bodoči razvoj gospodarstva v Jugoslaviji stopnjeval narodnostne diference v Sloveniji, na Hrvaškem in v Vojvodini in sicer v tem večji meri, čim bistrejši bo. Mi stojimo torej pred poostrenjem nacionalnih in socialnih vprašanj, ki jih Radičevo frazerstvo ne bo rešilo. Kmetje in delavci Slovenije, premislite vse to, in videli boste, v kako pogubno politiko vas hoče zavesti Pucelj-Prepeluhova zveza.

Sklep plenuma CRSOJa o zedinjenju strokov. organizacij.

1. Naloga in značaj delavske strokovne organizacije.

Delavske strok. org. so bojovne organizacije delavskega razreda. Njihova naloga je, zbirati delavce kot člane enega razreda, ki živi od prodajanja svoje delovne sile; med njimi morajo razvijati razredno zavest in jih delati sposobne za boj za krajši delovni čas, večje plače, zdravstvene delovne pogoje, zaščitno delavsko zakonodajo, popolno zavarovanje itd., z drugimi besedami je naloga delavskih strok. organizacij, organizirati delavce za obrambo življenjskih interesov delavskega razreda do osvoboditve iz jarma kapitalističnega izkoriščanja.

Da bi delavske strokovne organizacije mogle uspešno izvršiti to nalogo, morajo bojevati odločen razredni boj, ker le potem tega se dajo doseči bližnje in daljnje naloge delavskih strokovnih organizacij.

Delavske strokovne organizacije združujejo delavce kot člane enega in istega razreda brez ozira na njihovo nacionalno, versko in strankarsko pripadnost. Imajo torej mednarodni značaj in morajo biti organizacijsko neodvisne od vseh strank, morajo biti strankarsko neodvisne (pa ne politično nevtralne!). Težišče dela združenega strokovnega gibanja mora biti v množicah industrijskih delavcev, ki so danes večinoma žal izven organizacij. Strokovne organizacije se organizirajo po načelu: eno podjetje, ena strokovna zveza.

2. Za popolno zedinjenje strokovnega gibanja.

Ker so v Jugoslaviji poleg CRSOJa in GRS-a še druge strokovne grupacije ali posebne zveze izven teh grupacij, je potrebno, da se započeta akcija za strok. zedinjenje postavi na širšo podlago, na ta način, da se pozovejo na pogajanja za zedinjenje delegati vseh strok. grupacij, ki se v naprej izjavijo za načelo razrednega boja.

3. Proletarska demokracija.

V vseh inštancah zedinjenega strok. gibanja mora vladati načelo proletarske demokracije, t. j. volitev vseh inštanca, proporcionalno na kongresih in zborovanjih, kot tudi v odborih; pravica manjšine, da zastopa svoje stališče, popolna svoboda kritike in pokoravanje manjšine sklepom večine.

4. Demokratični centralizem.

Z ozirom na vedno večjo centralizacijo vseh delodajalskih organizacij v Jugoslaviji mora biti tudi delavsko strok. gibanje centralizirano. Izkušnja pri nas in po vsem svetu je pokazala, da federativno zedinjenje slabi defenzivno in ofenzivno moč strok. organizacij. Bojevno strokovno gibanje mora sloneti na načelu proletarskega demokratičnega centralizma. Pri tem je treba naglasiti, da načelo demokrat. centralizma ne samo ne izključuje, ampak radi posebnih razmer v poedinah pokrajinah predpostavlja gotovo avtonomijo pokrajinskih in krajevnih organov, da se na ta način še poveča iniciativa za okrepitve strok. gibanja od spodaj.

Demokratični centralizem nima torej nič skupnega z birokratičnim centralizmom, ki je največja ovira za uspešen razvoj bojovnega strok. gibanja. Zato je naša dolžnost, da nastopimo z vso silo proti birokratičnemu centralizmu za demokratični centralizem.

5. Proti oportunistu.

Ostajajoč zvesti načelom odločnega razrednega boja in imajoč vedno pred očmi interese del. razreda kot celote se bomo še nadalje borili proti omejenim, stanovskim in oportunističnim stremljenjem v strokovnem gibanju. (Te tendence

so močne ne samo v GRS-u, ampak tudi med nekaterimi železničarji, op. ur.)

6. Kongres zedinjenja.

Zedinjeno strok. gibanje bi se imel konstituirati na kongresu zedinjenja, na katerem bi bile zastopane vse strokovne grupacije napram njihovim močem.

Kongres zedinjenja bi moral skleniti statut, akcijski program in o mednarodnem včlanjenju zedinjenega gibanja. V vsakem slučaju je naša dolžnost, da populariziramo akcijo angleško-ruskega komiteja za internacionalno zedinjenje strokovnega gibanja.

Kongres zedinjenja se more uspešno vršiti šele potem, ko vsi najvišji forumi vseh delov gibanja sklenejo vse potrebno o tem. V teh sklepih bi se moralo jasno povedati:

1. da se pristaja na kongres zedinjenja, sestavljen napram moči poedinah delov, ki se zedinjujejo;

2. da se vse strani obvežejo, da se bodo brezpogojno pokorile vsem sklepom večine.

Tehnično organizacijo kongresa naj vodi paritetna komisija CRSOJa in GRS-a, kateri naj se priključi po en delegat ostalih grupacij in zvez, ki prihajajo v poštev pri zedinjenju. (V zvezi s tem obveščamo vse sodruge, ki bi morda prejeli kak letak, na katerem se sklicuje kongres za 26.—28. september v Beogradu, da so ta letak izdali nekateri na svojo roko in so določili na njem referente, ki jih niso niti o tem vprašali. Ta letak torej ne drži.)

7. Enotna bojovna fronta.

Enotna bojovna fronta je najboljša priprava za zedinjenje. Do popolnega organizacijskega zedinjenja bomo najhitreje

prišli potem izvajanja skupnih akcij del. razreda.

Živelo delo plenuma CRSOJa, za zdravo strokovno zedinjenje!

Kaj pomeni delavski zaupnik.

Večina delavcev v svojem srcu čuti z nami. A vendar mnogo, mnogo delavcev ni naročenih na svoj „Delavsko-kmetški list“. Zakaj ne? Ker naši sodrugi premalo agitirajo zanj. Če nima takoj uspeha pri svoji agitaciji, pa pusti. In to ni pravilno. Nezavedne je treba poučiti. Akcija za tiskovni sklad je sijajno dokazala to, koliko zavisi od delavnosti zaupnikov. Na Jesenicah, kjer smo dobili 8. febr. mnogo manj glasov kot n. pr. v Trbovljah. Zakaj? Ker so naši sodrugi na Jesenicah delali, v Trbovljah pa samo nekateri. Isto je z naročniki. Če je naš sodrug v enem obratu delaven, je tam mnogo naročnikov, če ni agilen, jih je malo.

Pa pride človek v industrijski kraj, pa vidi v trafiki ali brivnici „Orjuno“, našega lista pa ne. To je krivda naše malomarnosti.

Zato, sodrugi, zbirajte nove naročnike in zahtevajte naš list po vseh lokalih, kamor zahajate!

S tem delate za zmago naše ideje.

Rudarji, zganite se!

Pogajanja med državno rudarsko direkcijo in delegati rudarskih delavcev so prekinjena, ker delegati niso mogli pristati na nečuvne zahteve državne direkcije. Tu so neposredno prizadeti rudarji vseh državnih rudnikov, posredno pa tudi rudarji Trboveljske družbe. Vse bo zadel strašen udarec, če se ne bodo pravočasno zganili prav vsi rudarji.

Prirajte shode, sestanke, konference!

Pristopajte v Zvezo Rudarjev Jugoslavije!

Rudarji na plan, da ne bo prepozno!

Internacionalni pregled.

Kongres francoske socialistične stranke.

Prošli teden se je vršil in končal kongres francoske socialistične stranke. Nekateri socialdemokratski listi pišejo, da so šli francoski socialisti s tem kongresom — na levo. Če pa premotrimo le površno debato in sklepe tega kongresa, potem lahko vidimo, kako skrajno desničarsko je to „levičarstvo“.

Kongres je najprej razpravljal o slučaju socialističnega poslance Varenna, ki je sprejel od vlade mu ponudeno mesto generalnega guvernerja v Indokini, — ne da bi vprašal o tem prej stranko. Kot je že pri socialističnih voditeljih red in ne slučaj, da preskočijo socialistični plot, tako je storil tudi Varenne. Izdajstvo razrednih interesov je reden pojav v socialpatriotskih vrstah. Kongres je sicer Varenna izključil in sicer zato — ker ni vprašal stranke, ali sme sprejeti mesto generalnega guvernerja v francoski koloniji in zatirati tamošnji narod v imenu francoske republike in „socializma“. Kaj velja ta izključitev? Nič. Nič že radi tega, ker je ostalo v samem vodstvu stranke še mnogo Varennov, kot so n. pr. Renaudel, Polen, Boncour, Blum i. dr.

Nato so ti „levi“ francoski socialisti razpravljali, ali naj še gredo v meščansko vlado ali ne. (Kot je znano, so bili dolgo v vladi, dokler jih buržuazija ni odslovila.) In kaj je dejal voditelj Renaudel k temu? Da bo prišla na površje vlada „nacionalnega bloka“ (tako se tudi v Franciji imenujejo odkriti reakcionarji), če socialisti ne bodo podpirali sedanje „levičarske“ vlade (ki vodi vojno v Maroku). In končal je tako-le: „To je edina politika, ki nam preostaja v boju proti reakciji in boljševizmu. To ni izdajstvo, ampak razvoj socializma. Drugi je dejal: „Problem je sledeč: znati ostati socialist, a poleg tega delati osebne akcije, ki niso specifično socialistične.“ (Varenne je jasen primer te „socialistične“ politike. Končno so na Blumov predlog sprejeli sklep, po katerem sicer ne bodo šli zopet v vlado, ampak jo bodo od slučaja do slučaja v

parlamentu podpirali. Resolucija, ki je bila absolutno za vstop v vlado, je dobila glasove 559 delegatov.

Nato so pa razpravljali še o maroški vojni. Govorov k tej točki še za enkrat ne poznamo, ali njihovo vsebino lahko sodimo po tozadavni sprejeti resoluciji. Resolucija poziva Zvezo narodov (t. j. francoske in angleške imperialiste), da reši to vprašanje, izjavlja se proti izpraznitvi Maroka, proti bratenju francoskih vojakov s Kabilii in proti komunistični propagandi v vojski.

Francoska socialistična stranka ni mogla dati lepšega dokaza za to, da sploh niso nobeni socialisti, ampak social-imperialisti, ki delajo danes in bodo delali v bodoče isto, kot so napravile stranke druge internacionale l. 1914.

Nemška delegacija v taboru rdeče armade.

Čudne reči se godijo na tem svetu. Leta 1917 in 1918, ko je Trocki ustvaril rdečo gardo, temelj današnje rdeče armade v Rusiji, je zašumelo po celem svetu: Trocki je zbral iz kaznilnic izpuščene roparje in morilce, bandite in tatove, jih oborožil in pleni ter ropa „mirne meščane“ (po proletarsko — buržuje), ubija in mori „zaslužne državnine“ itd. Evropski časopisi, med tem njimi tudi naš ata „Narod“ so prinašali cele članke o grozodejstvih rdeče garde in med drugim tudi novico, ki je pretresla vse čednostne kroge naše osvobodene Slovenije, posebno pa one vrle dame, ki si krajšajo svoje ure in dvigajo svojo poralo po ljubljanskih barih, na koncu pa tudi vse katoliške žene; in sicer, da rdeča garda „komunicira“ žene in dekleta v Rusiji, ki morajo služiti zadoščanju pohotnih in podivjanih rdečih gardistov. In Evropa se je zgražala, cvilila in padala v omedlevalo. „Nedisciplinirana roparska banda, krdelo pijanih proleterov, šajka razbojnikov, pohotnežev, pijancev in tatov, itd., itd. In čas je razgrnil pred nami knjigo zgodovine rdeče armade, kjer stoji zapisano: „Rdeča armada pod vodstvom Trockega, Frunzeja, Budjonija in drugih

je premagala Judeniča, Kolčaka, Denikina, Vrangelja kljub vsem francoskim in angleškim tankom, razvila je svoje praporje pod Varšavo in danes stoji 12 milijonov rdečih vojščakov na straži pridobitev.

Po osmih letih sovjetske republike so prispeli iz Nemčije, Švedske, Belgije in Anglije delavski delegati v Rusijo, da si na licu mesta ogledajo in spoznajo ruske razmere in da se prepričajo o resnici ali neresnici časopisnih klevet o groznem režimu krvavih boljševikov. Prišli so, si ogledali vse, kar so hoteli in rekli: Lagali ste in obrekovali gospodje kapitalisti! V sovjetski Rusiji vlada kmet in delavec in ustvarja novo socialistično državo, kjer se godi dobro vsem onim, ki delajo...“

Med drugimi si je delegacija nemških delavcev ogledalo življenje rdečih vojakov v njihovem taboru. Pri vходу jih je pozdravil napis na rdečem platu:

„Prisrčno pozdravljeni, zaželjeni gostje, nemški delavci!“

Godba je zaigrala Internacionalo in delegati so se pomešali med rdeče vojake. Izjava nemških delegatov je nad vse laskava. Hvalijo zadovoljnost vojakov, disciplino, čistost in navdušenje. Kaj bi ne?

Na koncu so imeli velik shod, na katerem je govoril neki rdeči vojak sledeče:

„Sodrugi! Mi vam izjavljamo, da smo mi rdeči vojaki, polnopravni državljani, kot vsi drugi. Mi se udeležujemo volitev in zgradbe delavske države. In vam smo hvaležni, da ste obiskali našo proletarsko državo.“

Odgovoril mu je predsednik delegacije (socialist):

„Na veliko žalost vas ne morem pozdraviti v imenu nemške rdeče armade, ampak zagotavljam vam, da bomo mi nemški delavci z vsemi silami in sredstvi preprečili vsak napad zunanjih sovražnikov na Rusijo! Ruska rdeča armada naj živi!“

Med splošnim navdušenjem so se nemški sodrugi poslovili.

Zbiraj naročnike!

6. septembra mora priti zagorska občina v roke Združenih delavcev in kmetov!

Bolniška blagajna.

Zadnje dni smo čitali v vseh meščanskih časopisih poročilo o računskem zaključku bolniške blagajne, oziroma okrožnega urada za zavarovanje delavcev (OUZD) — kakor se uradno imenuje ta velevažna institucija za zavarovanje delavcev.

Tudi našemu listu je OUZD dostavil to poročilo, o katerem pravi, „da bo razpršil marsikatera predsodke in razčistil marsikatera napačna mnenja, ki v naši delavski javnosti vzdržujejo in utrjujejo nerazpoloženje proti uradu.“

In žal moramo reči, da to poročilo nas niti malo ne ogreva za one, ki so skozi dolga leta — neizvoljeni — vodili to delavsko zavarovalno institucijo. Zakaj moramo to reči ne samo mi, ampak vsi delavci, bomo dokazali na podlagi samega poročila OUZD. To poročilo pravi dalje sledeče:

„Nestvarna kritika je za socialno zavarovanje zelo nevarna. Nerazpoloženje proti instituciji sami raste — v škodo narodu. — Bolniško zavarovalna panoga je v l. 1924. zaključila z deficitom. Izkazani znesek deficita pa je le teoretičen. Dejanska izguba je znatno višja... Bilanca ne izkazuje nikakih rezervnih fondov. Nevplačani prispevki (bolniški in nezgodni) znašajo 22 in pol milijona Din!... Koncem leta 1924. je znašal skupni zaostanek na nepravilnih prispevkih od l. 1922. dalje 22,575 551 13 Din. Od teh zneskov odpade 9,137,928 37 Din na oni del, ki se po zakonu odteguje od mezd... Napram poslovanju v l. 1923. so se izdatki v l. 1924. zvišali za 26 05%, prejemi pa za 2 57%. Tra položaj jasno osvetljuje finančno krizo urada.“ Potem pravi poročilo dobesedno sledeče:

„Na finančno gospodarstvo urada zelo kvarno vpliva zrahljana povojna morala in brezposelnost.“

Za enkrat si ogledimo ta del poročila, potem bomo šli dalje.

Poročilo ne pove, kaj smatra današnje ravnateljstvo bolniške blagajne za „nestvarno“ kritiko. Najbrže menda to, da smo n. pr. mi kritizirali to, da je bil nedavno izvoljen za ravnatelja Bohinjec, član demokratske stranke, ki je najreakcionarnejša stranka v državi.

Računski zaključek pokazuje strašno dejstvo! Demokratsko — „socialistično“ gospodarstvo je privedlo OUZD na rob propada. In temu ni kriva niti „nestvarna“ delavska kritika, niti zrahljana povojna morala, niti brezposelnost.

Vzroki so drugje. In OUZD v svojem poročilu teh resničnih vzrokov ne navaja.

Prvi glavni vzrok temu je: skrajno reakcionarna politika jugoslovanske buržuazije v socialnem pogledu.

OUZD je že po svojem imenu institucija za zavarovanje delavcev! V resnici pa OUZD vedno manj odgovarja temu svojemu namenu.

Bolniška blagajna je bila iztrgana iz rok delavstva, delavstvo ni imelo nobenega vpogleda v njeno poslovanje, delavstvo ni imelo nobenega vpliva na njeno vodstvo.

Najreakcionarnejša politična — demokratska klika je postavila svoje in „socialistične“ komisarje.

Računski zaključek je najglasnejša in najstrahovitejša obsodba tega režima v bolniški blagajni.

Zakaj je tak deficit? Ker so podjetniki odtegovali od delavskih plač prispevke za boln. blagajne, a teh prispevkov OUZD niso odračunavali. In ko so n. pr. 4 delavci ovadili svojega podjetnika, da ne odplačuje v redu njihovih prispevkov — je ta podjetnik te delavce odpustil.

Podjetniki so spravili 10 milijonov Din v svoj žep, a jih niso odračunali OUZD. Kako je to mogoče? Če so ravnatelji in drugi — demokrati, t. j. predstavniki podjetnikov, je popolnoma razumljivo, da so sami upravniki OUZD tolerirali ta zločin delodajalcev.

In tako je bil delavec dvakrat prikrajšan. Plačeval je prispevke v bolniško blagajno, a v resnici je šel ta denar v žepo mnogo podjetnikov — in na drugi strani ni dobil pri OUZD podpore v oni meri, kot bi jo moral.

In če socialisti v bolniški blagajni niso odobrvali tega, je njihova neodpustljiva krivda, da so to trpeli in da so vse skozi vsa leta pred delavstvom prikrivali in da niso z nami vred zahtevali odločno konec temu sistematičnemu ubijanju del. zavarovanja. Oni so nasprotno molčali zato, da so ostali na mestih, ki jim jih je odkazala demokratska vlada in da so s tem sodelovali pri vsem tem nepravilnem delu, škodljivem za ves delavski razred.

Morda se bo zdela naša obsodba prestroga socialističnim delavcem. Vedo naj to, da mi napadamo le one, ki so se pregrešili nad socializmom samim in nad delavskim razredom.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Dopis iz Logatca. Naj slišijo tudi drugod delavci in kmetje, kako se tukaj godi z nami! Pri zadnjih državnozbornih volitvah je bilo veliko shodov in še več obljub, to je bilo polje za stresanje laži klerikalcev in demokratov. Obžalujemo, da smo bili nezavedni in smo jim verovali. Upajmo, da prihodnjič bomo bolj pametni in se bode našel lek tudi za katoliške in narodne dervise. Ceste, vodnjake, vse, prav vse so nam hoteli napraviti novo, namesto tega pa prihajajo med nas vedno novi davki, rubežni in beri se je kar udomačil v naši fari. Po volitvah je postalo vse tiho, samo tu in tam preklinjajo kmetje in stiskajo pesti, ob nedeljah pa nas g. župnik zopet potolažijo. Mali trgovci smo prodajali toliko časa na kredit kmetom, dokler smo mogli, sedaj ne moremo več. Bomo prisiljeni trgovine zapreti, ker povrniti dolg kmetje ne morejo — davka ne morejo plačevati. Predpisujejo pa nam kakor kmetom neverjetno velike davke, dobro vedo, da ne zaslužimo toliko, samo da se nas požene v konkurz. Vse to se dela v veliko čast božjo in nacije. — Ali nas bo spametoval bič buržuazije?

Mali trgovec.

Občinske volitve na Goriškem.

Na Goriškem se vrše občinske volitve. Vrše se počasi, kakor da imamo ljudi, ki se jim nič ne mudi, zdaj tu zdaj tam, kakor da imamo človeka, ki preiskuje teren.

Ob tej priliki ugotavljamo mi sledeča dejstva:

Občinski komisarji delajo skoro povsod na to, da bi prišlo do skupnega nastopa med narodnjaki in klerikalci proti proletarcem. Do tega enotnega nastopa ni prišlo samo zaradi osebnega sovraštva in neskladnosti v temperamentu med voditelji klerikalne in narodne skupine. Politični in gospodarski razlogi podeželskih magnatov bi drugače tak skupen nastop nujno potrebovali. Zato ni izključeno, da pride do enotnega nastopa med klerikalci in narodnjaki tudi preko osebnega sovraštva, ki obstoji med voditelji imenovanih dveh strank.

Enotna fronta delavcev in kmetov se uveljavlja in žanje dobre sadove. Proletarska ideja se širi in si pridobiva nove borce. Mnogo občin je že v delavsko-kmetijskih rokah. In to kljub dejstvu, da so goriški klerikalni gospodje raznesli v svet vest, da bodo vsi komunistični občinski sveti razpuščeni in da dobe občine znova svoje komisarje.

Dosedaj ni bil razpuščen še noben novo izvoljeni občinski svet, le v Šempetru pri Gorici je komisar razveljavil občinske volitve, ki so dale večino delavsko kmetijski listi. (Mimogredu samo povemo, da je vlada stare občinske svete svoj čas razpustila ne glede na to ali so bili v rokah komunistov, klerikalcev ali narodnjakov.) Toda goriški klerikalni gospodje, ki so v takih rečeh izurjeni, so si izmislili lepo reč: V cerkvi naj se iz prižnice straši s peklom in hudičem; v politiki naj se pa na shodu in iz časopisa straši s komisarjem. To bo vleklo, so si mislili. Med tem si pa volilci mislijo, da ni vsak svetnik, ki se svetnika dela. Ako je vlada zase že sklenila vse delavske občinske svete razpustiti, klerikalne in narodne pa ne, pomeni to, da bodo klerikalni in narodni občinski sveti vršili vlogo komisarjev.

Vprašanje ali bo vlada občinski svet razpustila ali ne, ne obstoji za nas. In sicer ne obstoji zato ne, ker smo organi-

zirana proletarska stranka. Proletariat se ne bori za stolčke, za časti in za take ropotije. Delavec in kmet imata skupne interese, ki jih morata braniti tudi v občinskih svetih, naj bo to vladi všeč ali ne. Obramba teh interesov je odvisna od organiziranih razrednih sil, ki jih imata delavec in kmet na razpolago. V delu in v borbi se te sile merijo, se utrjujejo in usposabljujejo. Delavci in kmetje se niso organizirali zato, da bi se laskali vladi, da bi delali poklone in še celo ne, da bi vršili posel hlapecev svojih izkoriščevalcev; marveč zato, da se bora in da v boju zmagajo s svojimi načeli, s svojimi ideali.

Narodni in klerikalni voditelji slovenskega ljudstva so zagrešili veliko zlo, ko so slovenskemu kmetu in delavcu vcepali in skoro vcepili duh ponižnosti, pokornosti in udanosti. Vzgjajali so, ker so hoteli vzgojiti narod sužnjev. Kakor, da so bili od mogoteev podkupljeni za tak žalosten posel. Sedaj bi staro delo radi nadaljevali. Komunistom očitajo, da so nespravljivi, da s svojo taktiko škodujejo ljudstvu. Nobena taktika ni in ne more biti bolj škodljiva od one, ki bi rada proste in poštene ljudi izpremenila v klečeplazne berače mrvice, ki padajo od mize mogoteev.

Delavsko-kmetijski odbori, ki se ustanavljajo povsod, koder žive stebri človeškega življenja, ni treba da bi se plašili pred komisarji in drugimi strašili goriške klerikalne gosp. de. Kdor se bori za pravično stvar, ne more biti odgovoren če se zgodi krivica. Naj bi bil Kristus kadil rimskim mogoteem in opravičeval suženjstvo, pa ga ne bi bili križali in ne bi bili sežigali kristjane. Ali je zato morda on kriv, če so ga križali. Ali so delavci in kmetje krivi, če se gode grde reči? Ali so morda krivi zato, ker hočejo, da bi postale reči lepe?

Pri teh volitvah sta se delavec in kmet srečala, si segla v roko in šla skupno v boj. To je začetek. Lep začetek, ki bo rodil dobre sadove. Od tu je treba nadaljevati brez kolebanja, resno, zavedno, ravno. Brez strahu in sramu. Pri tem ni poglobitno ali pride občina ali ne v delavsko-kmetičke roke, marveč to, da je položen temelj skupnemu delu med delavci in kmeti, za koje skupno delo bomo vršili še v naprej potrebno propagando. Toliko časa, dokler ne bomo prepričali večino delavcev in kmetov, da je skupna organizacija nujno potrebno sredstvo za skupen nastop proti skupnemu nasprotniku, ki tlači kmeta na polju in delavca v tovarni.

Pet lastnosti vsakega zavednega proletarca.

1. Biti mora marksist. Če hoče to biti, mora študirati marksistično literaturo.
2. Biti mora vedno prvi pri političnem kot strokovnem delu, stati v prvih vrstah prol. akcije.
3. Zavračati mora samo revolucionarno frazo, biti mora resnični revolucionar in realni politik. Potem bo vedno razlikoval „revolucionarne“ frazerje in demagoge od resničnih proletarskih borcev.
4. Pokoravati se mora volji svoje skupine in vsako stvar presojaati s stališča te skupine, pa ne z osebnega stališča. Biti mora v popolnem pomenu besede discipliniran član proletarske predstraže.
5. Biti mora internacionalist.

Tiskovni sklad.

Kerše Alojz Trbovlje zbral še 70, nabiralna pola št. 86: po 5 Oman Franc, Škaberna Martin, Božušak Peter, Sustar Franc, Okrogar F., nečitljivo, Vozelj Jože, Josip, Tomšič Gregor, Petje Franc, Vezovišek; zidarji iz klerikalnega društvenega doma 72-25, socialisti in komunisti na veselici 19. VII. 36, neimenovani na veselici v Rudarskem domu 24, po 10: nečitljivo, Zakonjšek, Grom Tone, primorani proletarec 3, rudarji 3-75, po 2-50: invalid, Perpar Franc, rudar 1-50, Gnilšek Jakob 1-25, po 2: Stepančič Lucija, neimenovani, rudar, rudar, Tone 1, Arih Ivan Kranjska gora 20, Strnad Ivan Ruše doposlal 40, po 10: Medved Jurij, Pongračič Anton, Ajd Avgust, Korošek Franc, Strnad Ivan, po 5: Marinčič Franc, Petrovič Jakob, nečitljivo, Halmič Telmin, Ritanja Tomaž, Skarlovič Franc, Jursič, Frangeš Iv., Lederer Nikolaj, nečitljivo, Pristovnik Lovro, Mataušek Ludvik, po 3: Lipavc, Strnad Maks, po 2: Skarlovič Janez, nečitljivo, Osim Ant., Velzer Florijan, Mrak Ivan, nabiralna pola št. 72 Grgič Anton Novo mesto: po 10: N. N., buržuazija, „Da zdravstven republika“, neimenovani žuj, po 3: Žagar, Grandovec Johan, Mišič Alojz 5, po 2-50: Taučar Anton, Staniša Janez, po 2: Hrastar Jakob, Wesel Joško, Go-

dič, Zmijšjak, po 1-75: Fink Jurij, „Je dal in še bo“, po 1: Midorfer Johan, Heronija Anton, nab. pola Zapan Ivana: po 10: neimenovani, Pajenk Makso, Fister, Legat, po 5: nečitljivo, Gradišar, Globa, Strukelj Stane 4, neimenovani, Vuk Viljem, Zoran Franc, Juvan Gvido, Škrjanc Franc, nečitljivo, po 1: Slabe Joško, Krišelj Franc, Tomše Ivan, nečitljivo, Kambič Alojz, Erbežnik Ivan 10, Suligov V. 2, Osolin Ljubljana 10, nab. pola št. 47 Vrhovec Franc Ljubljana: Vrhovec 5, Žoga 3, neimenovana 10, Bricelj 3, Breskvar 1, Rozman 2, Podgoršek 2-25, Jerman 1, Keber 1, nab. pola št. 70 Rojc Josip Moste: Rojc 40, Znidaršič 5, po 10: nečitljivo, Ogorevc, Gašperič Hrušica, nab. pola št. 16 Grobelno: po 10: Čretnik Franc, Mivšek Ivan, Kralj Jože Moste, po 5: Vrečko Ivan, Anderlič Josip, Jevšinek Franc, Pečar Franc, Galuf Franc 1, nab. pola št. 13: po 10: Gradišek Ivan Dol pri Ljubljani, Gradišek Jakob, Gregorčič, Pustotnik, po 5: Martinšek, Cimerman Ivan, Kukovica Ivan 4, po 3: Rajšek Anton, Kmik Ivan, po 2-50: Anžur Rudolf, Mikuš Franc, po 2: Gradišek Gašper, Košir Ivan, Zupančič Mihael, Kovič Marija, Jelničar Jože, Kos Karol, Mohar Franc, Arbeiter Anton 1, nečitljivo 40, Zupančič Logatec 10, Weinberger Mirko Zagorje 10, po 5: Podlogar Ivan, Glušak Miha, Videreg Ivan, Drimelj Alojzija, Ulaša Rudolf, Fele Ludvik, Bazišek Iv., Uštar Anton, Kljukaj Franc, Košmelj Franc, Škrbec Jože, Škrubeč Marija, Zore Terezija, Simončič Ferd., Klemen Ana, nečitljivo, po 10: Barbič Ivan, Zupan Marija, Drde Pavla 4, po 3: Matko Nace, Bergles Matevž, Drnovšek Pavla, Vrhunc Franc, Gosijar Alojz, Voga Konrad, Sinkovec Jože, Stancar Kati, Nabič Franc, Škrjanc Jože 3-50, po 2: Kladnik Pavla, Matko Nace, Tone

Plačujte redno naročnino!

Grozdnik, Kolčan Viki, Pintar Ivan, Regencin Marija, Hiršelj Franc, Džikič Mate, Podlogar Marija, Sebanšnik Mici, Drečnik Anton, Tomše Martin, Podboršek Franc, Dolinšek Hinko, Dolinšek Jože, Sulc Marija, Barej Domen 2-50, Barej Domen 250, po 1: Sibar Franc, Kaba-lari Alojz, Kamer Alojz, Rubič Rok, Jere Valentina, Jere Matilda 1-50, Zohar Nace 6, nabiralna pola št. 11 40, po 10: Makuc Ivan, M. V., Kastrin Pavla, po 5: neimenovani, nečitljivo, Merjasec, nab. pola št. 15 Kuhar Lovro Guštanj: Messner Franc 20, Križan Friderik 2-50, nečitljivo 2, 5, 4, Struz Ivan 2, Lesjak Avgust 1, Blatnik 2, Gradišnik Matija 35, Tanotta Friedl 5, nab. pola št. 76 Razgan Alfred Ruše 35, po 5: Grahnik Leopold, Lončar Gabriel, Hirsch Feliks, Golob Franc, Gaberšek Ivan, Morotogič Lukrija, Planinšek Ivan, Tramsak Franc, Robar Karl, Roner Alois, Mežnar Ivan, Žižek, Gornik, Medved Jurij, Ostrnk Josip, Mašik Anton, Černe Rudolf, Lovrenčič Jak., Trep-lak Ivan, nečitljivo, Rafold Marko, Verbič 6, Cvihal Rudolf 2, Leškov Ivan 2, nab. pola št. 14 Dietinger Ivan Guštanj 30, Kuhar Lovro 33-50, nečitljivo 5, 1, 5, 3, 5, po 10: Voršnik Ivan, Čevnik, Käfer, Stembo, Gradišnik M., Smodej, Mevc, Očepek, Plešnik, po 5: Dolc, Miloš Blaž, Kefer, Slanič, Franc, Grabner, Puch, Kutscher, Gradišnik, Kamnik, Ossinik, Maks, Skrivavnik, Lesjak, Markač, Kostwein, Losnig, po 3: N. N., Dobovšek, Krivograd P., Petrač, Svetina, Lokovnik, N. N., po 2: Krivograd F., Jelen, Vidmar, Panšer, Vušnik, Kokalj, Petrič, Pečnik, Frece, Podosteršek, Čapelnik, Čapel-nik A., Lehes, Lečnik, Knez, Anže, Šišernik J., Schlaf, Šišernik, Verčko, N. N., Zabiv, Stoleker 4, N. N. 4, po 1: Pokroš, Drama, po 2-50: nepoznan, Sekalo, Kričoj 150, nab. pola Stal-zer Emerik Guštanj: po 10: nečitljivo, Dietin-ger, N. Roza, Iv. Kosmač, Kuhar, Stalzer 10-50, po 5: Križan, Kosmač, Brodnjak 3, Rutar 1-50, nab. pola št. 59 Gorenc Marija: Vidmar 5, neimenovani 15, Gorenc Marija 10. — Skupaj Din 1130-75. Vštevi zadnjo vsoto skupaj Din 9159-45.

Izdajatelj za konzorcij Kusold Alojzij, Ljubljana
Urednik: Ciril Štukelj, novinar, Ljubljana.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.

Kolinska
cikorija je izvrstna!

Sreča Vas išče!

Effekt a loterija Narodno kulturnega društva Mala Nedelja. — 300 dobitkov v vrednosti 15.550 Din. Žrebanje nepreklicno 15. novembra 1925. Sreča stane samo 5 Din.

Kupujte in naročite srečke takoj skupno pri Narodno kulturnem društvu Mala Nedelja. Pošljite znamke v pismu!

Sodrugi iz raznih krajev nas večkrat prosijo, da jim preskrbimo advokata ali da mi pri njem opravimo njihovo zadevo. Zato obveščamo s tem vse sodruge, da naj se obračajo vedno direktno na:

Advokat dr. Henrik Tuma
Ljubljana, Dunajska cesta 17/1.

Ako je kdo preganjan radi proletarskega delovanja, naj pove dr. Tumi, da obvesti nas o stroških itd. Uredništvo lista.